

MARMARA ÜNİVERSİTESİ'NDE KADININ YERİ

WOMEN'S PLACE AT MARMARA UNIVERSITY

Gülay Akgül Yılmaz^a

ÖZ

Çalışmada, esas itibarıyla, kitle eğitimi yapan ve güçlü bir geleneğe sahip Marmara Üniversitesi'nde, 2016 yılı itibarıyla, yükseköğretim hizmetinin sunumunda kadrolu personel içinde kadın oranı ve kadın öğretim elemanı oranının ulusal ve küresel düzeyde karşılaştırmalı olarak durumunun ne olduğu sorusuna cevap aranmıştır.

Bu doğrultuda Marmara Üniversitesi Personel Daire Başkanlığı'ndan edinilen verilere dayalı olarak Marmara Üniversitesi'nde toplam personel içinde kadın oranı akademik ve idari personel olmak üzere iki ana kategoride belirlenmiştir. Akademik personel üzerine yoğunlaşan çalışmada öncelikle, kadın akademik personel oranı kimi dünya ülkeleri, gelir düzeylerine göre gruplandırılmış ülke ortalamaları ve kıtalar itibarıyla ülke ortalamaları bakımından karşılaştırılarak Üniversitedeki kadın oranının dünya genelindeki göreceli durumu ortaya konulmuştur. Daha sonra Türkiye'de Yüksek Öğretim Kurulu'nun belirlediği alanlar ve kadro unvanları bakımından Marmara Üniversitesi'nin çeşitli birimlerinde bulunan kadın oranları tespit edilmiştir. Bu şekilde ortaya çıkan oranlar kadınların Marmara Üniversitesi'nde alanlar, birimler ve bölümler itibarıyla varoluşuna ilişkin bir tespitin ötesinde, 134 yıllık Üniversite'de kadın ve/veya erkeklerin alan tercihleri hakkında da tespitlerin yapılmasını sağlamıştır.

Anahtar Kelimeler: Akademide kadın, akademide toplumsal cinsiyet eşitliği, Marmara Üniversitesi'nde kadın, yükseköğretimde kadın

Jel Sınıflandırması: J70

ABSTRACT

This paper aims to analyze on a comparative basis at the national and global level by the year 2016 the proportion of women as tenured academic staff and administrative personnel on the payroll at Marmara University, a public university with a strong and established tradition. Accordingly, the ratio of women to the total staff at Marmara University is delineated in two main categories as academic and administrative staff on the basis of the data obtained from Marmara University, Directorate of Personnel Department. The study reveals the relative rate of women at Marmara University with specific reference to academic staff on a comparative basis with the rate of women academic staff in certain countries, according to national average income rates and national averages in each continent. The proportion of women academic staff in various departments of Marmara University is also indicated in terms of the academic titles and fields designated by the Council of Higher Education. The findings of this study not only demonstrate the academic existence of women on the basis of majors, departments and units but also provide an insight into the preferences of women and/or men faculty staff as regards the academic fields at a university with a history of 134 years.

Keywords: women in the academia, gender equality in the academia, women at Marmara University, women in higher education

Jel Classification: J70

---

^a Prof. Dr., Marmara Üniversitesi, İktisat Fakültesi, Maliye Bölümü, gulayyilmaz@marmara.edu.tr

1. GİRİŞ

Marmara Üniversitesi, kökleri 1883 yılında kurulmuş Hamidiye Ticaret Mektebi-Âlisi'ne dayanan, 1,5 asıra yakın bir tarihi geçmiş ve dolayısıyla akademik geleneği olan yükseköğretim alanında faaliyette bulunan güçlü bir kurumdur. Günümüzde iki kıtada beş ayrı dilde 17 Fakülte, 11 Enstitü, 4 Yüksekokul, 4 Meslek Yüksekokulu, 2 Rektörlüğe bağlı Bölüm, Uzaktan Eğitim Merkezi, Sürekli Eğitim Merkezi ve 21 Araştırma ve Uygulama Merkezi ile sosyal ve fen bilimleri alanlarında eğitim-öğretim ve bilimsel araştırma faaliyetlerini sürdürmektedir. 3100 civarında akademisyen, 1422 idari personeli ile 75.000'i aşan öğrenciyeye eğitim hizmeti sunmaktadır.

Kadınların ekonomik faaliyetlere katılımında, sektör ve meslek ayrımcılığına uğramamaları fırsat eşitliğine uygun bir şekilde diledikleri her alanda her düzeyde yer alabilmeleri, kadına karşı negatif ayrımcılığın yapılmaması esastır. Bu koşul, akademik hayat için de geçerli olup kadınların akademik hayata girişte olduğu kadar kariyer basamaklarını fırsat eşitliği ilkesine uygun bir şekilde çıkabilmeleri ve aynı zamanda yönetim kademelerinde bulunmak ve karar alma mekanizmalarında yer almak bakımından erkekler ile eşit fırsatların tanınması bakımından da geçerli olmalıdır. Kadınların üniversitede yönetim kademelerinde bulunmaları ve karar alma mekanizmalarında yeterince temsil edilmeleri bağlı oldukları kurumda kadınların konumlarının güçlendirilmesi bakımından olduğu kadar kurumsal alanda demokrasinin etkin bir şekilde işleminin de bir gereğidir.

Türkiye'de, Cumhuriyetin kuruluşundan günümüze kadar devam eden süreçte kadınların yükseköğretim hizmetinde bulunmaları desteklenmiştir. 1950'lerden günümüze üniversitede öğretim elemanı ve profesörler içinde kadın oranı sürekli artış eğilimi göstermiştir. Yükseköğretim Kurulu kaynaklı verilere göre öğretim elemanları içinde kadın oranı 1950-51 döneminde %17'i iken 1960-61 döneminde %19,7'ye, 1970-71 döneminde %21,3'e, 1980-81 döneminde %26,0'ya, 1990-91 döneminde %31,7'ye, 2000-2001 döneminde %35,9'a, 2010-2014 döneminde %41,3'e yükselmiştir. Aynı dönemde kadın profesör oranı da benzer şekilde artış eğilimi içinde olmuştur. Nitekim, Türkiye'de kadın profesör oranı 1950-51 döneminde %3,4 iken, 1960-61'de %6,6'ya, 1970 yılında %7,8'e, 1980-81 döneminde %13,9'a, 1990-91 döneminde %20,4'e, 2000-2001 döneminde %24,8'e ve 2010-2014 döneminde %28,8'e yükselmiştir (Yenilmez M.İ., 2016, 294).

Türkiye Üniversitelerinde, yakın dönemde, kadının sayısal olarak varoluşunu başka deyişle Üniversitelerde toplumsal cinsiyet eşitliğinin durumunu daha açık bir şekilde görebilmek için son 26 yıla ilişkin TÜİK verileri biraz daha

ayrıntılı ele alındığında; 1990-91 döneminde kadın ve erkek akademik personel sayıları arasında erkekler lehine 2,1 kat olan farkın, 2015-2016 dönemine kadar olan süreçte kadın sayısında 6 kat, erkek sayısında 4 kat artış olmasıyla, azalarak 1,3 kata inmiş olduğu görülmektedir. Zira, 1990-91 döneminde toplam 34.482 kişi olan akademik personel sayısı yaklaşık 4,5 kat artış ile 2015-2016 döneminde 156.168 kişiye yükselmiştir. Söz konusu periyotta, 1990-1991 döneminde kadın sayısı 10.929 iken erkekler 23.553 kişi olmuşlardır. 1990-1991'e göre kadın akademik personel sayısının yaklaşık 6 kat artış ile 2015-2016'da 67.578'e ulaşması, erkek sayısının 23.553 kişiden yaklaşık 4 kat artışla 88.590'a ulaşmasıyla kadın erkek sayıları arasındaki uçurum bir ölçüde azalmış olmakla beraber, hala erkekler kadınlara göre 1,3 kat daha fazla sayıda bulunmaktadırlar.

Kadınların Üniversite akademik personeli içinde sayısı ve oranında görülen artış Türkiye'de kadın akademisyenlerin başta aile içi sorumluluklarından kaynaklanan baskılar olmak üzere çok sayıda faktörün oluşturduğu cam tavanın akademik kariyerde ilerlemelerinin önünde engel teşkil ettiği gerçeğini değiştirmemektedir. Nitekim 2016 yılında Türkiye genelinde araştırma görevlilerinin %50,1'i, Marmara Üniversitesi'nde %57'si kadın iken, profesörlük aşamasında kadın oranı Türkiye genelinde %29,5'e, Marmara Üniversitesi'nde %42'ye gerilemektedir. Türkiye'deki kadın akademisyenler üzerine yapılmış çok sayıda çalışmada kadınların mesleğin sonraki aşamalarına ilerlemelerinde, yönetim kademelerinde yer almalarında engellerin olduğunu destekler görüşler ortaya koymuşlardır (Suğur ve Cangöz, 2016, s. 97-99). Kadın akademisyenler üzerine yapılmış bir çalışma, rol çatışmasının kadın akademisyenlerin kariyerlerinde ciddi bir engel oluşturduğu, özellikle aile içi rollerin artan sorumluluklarının yarattığı baskılardan dolayı kadın akademisyenlerin çoğu kez kariyer rollerini yeniden tanımlamak ve performans standartlarını düşürmek zorunda kaldıklarını ortaya koymuştur (Acar, 1998). Bir başka çalışma, Türkiye'deki güçlü aile ideolojisine dayalı ayrımcı yapıların yanı sıra ev ile iş yaşamı çatışmasının kadın profesörlerin kariyer gelişimleri üzerindeki olumsuz etkilerinden bahsetmektedir. Toplumsal olarak kadınların ev işlerinin yükümlülüğünden sorumlu tutuldukları, erkeklerin ise bu yükümlülükleri paylaşmaktan ziyade, yardımcı olmalarının hoşgörüsü ile karşılanıp olağan kabul edildiği, bu bakımdan aile yükümlülüklerinin erkekler için akademinin merdivenlerini tırmanmada bir engel teşkil etmediğini vurgulamaktadır (Suğur ve Cangöz, 2016, s. 98).

Kariyer basamaklarını çıkarken ve mesleğin gereklerini yerine getirmek bakımından toplumsal cinsiyet rolleri ile çevrelenmiş olan ancak buna rağmen giderek sayılarında artış olan kadınlar, yine toplumsal cinsiyet rolleri gereği

yönetim kademelerinde yeterince temsil alanı bulamamaktadırlar. Türkiye’de kadın profesör oranı %30’lara ulaşmış olsa da toplam 177 üniversitenin sadece 15’nin rektörü kadındır, kadın rektör oranı genel olarak %8,5’dir (tuik.gov.tr). Söz konusu oran devlet üniversitelerinde %1,8’e kadar düşerken vakıf üniversitelerinde %20’dir. Oranlar, Tan’ın ifadesiyle, Türkiye’de Yükseköğretim Kurumu üyeliği, fakülte dekanlığı ve rektörlük gibi konumlar ezici bir çoğunlukla erkekler tarafından doldurulmaya devam ettiğini göstermektedir (Tan, 2008, s. 70). Kadınlardan ziyade erkeklerin yönetici pozisyonlarında bulunmasını uygun gören geleneksel kalıp düşünceler kadınların üniversitelerde dahi bulunuşları ile orantılı bir şekilde yönetim kademelerinde yer almalarının önünde engel teşkil etmektedir.

Kadınların üniversitede varoluşları ile orantılı bir şekilde yönetim kademelerinde yer almamalarına ilişkin sebepler bugüne kadar yapılmış pek çok araştırmanın konusunu oluşturmuştur. Kadınların toplumsal cinsiyet rolleri gereği aile içi sorumluluklarının yanı sıra ek yükümlülükler altına girmek istemedikleri için üst düzey yönetim pozisyonları için mücadele etmemekte, hatta yöneticilik teklif edildiğinde reddedebilmekte olduğu, kadınların liderlikten uzak kalmayı tercih ettiğini ve aldıkları disiplinin, kariyer hareketliliklerinin, diğer bakım sorumluluklarının (çocuk ve yaşlı anne, baba, akraba... vb. bakımı), akademik hayat dışındaki deneyimlerinin, işe alınma ve atama süreçlerinin, kurum kültürünün ve cinsiyet rollerinin etkili birer faktör olduğu bugüne kadar yapılmış çalışmalarda tespit edilmiştir (Özkanlı, 2010). Bir çalışma, kadınların üniversite üst yönetiminde oransal olarak düşük olmasının asıl nedeninin, erkek egemen kültür olduğunu kadınların, erkeklerin hâkim olduğu örgütsel yapıda çok az etkisi olabildiğinden bahsetmektedir (Özkanlı, 2010, s. 4). Kadınların yönetim kademelerine ulaşmalarının önünde görünmeyen engeller (cam tavan/lar) olduğu açıktır. Ecevit, cam tavanı oluşturan ve kalınlaştıran unsurları; kadınların ev ve çalışma yaşamını uyumlaştırebilmelerine yardımcı kurumsal düzenlemelerin sınırlılığı, aile içinde ataerkil iş bölümü ve kadından beklenen görevler, kadınların kendilerini geliştirme fırsatlarından (hizmet içi eğitimler gibi) daha az yararlanabilmeleri, kamu kuruluşlarındaki yükselmelerde liyakatten ziyade siyasi parti yandaşlığının ve kayırmacılığın bir ölçüt olarak kullanılması ve erkeklere öncelik verilmesini onaylayan erkek taraflı bakış açısı, olarak sıralamıştır (Ecevit, 2008, s. 143).

Çalışma, toplumun çeşitli alanlarında görülen çalışma alanlarına ilişkin toplumsal cinsiyet ayrımcılığının üniversitede de olup olmadığı, hangi alanlarda veya hangi durumlar itibarıyla olduğuna ilişkin belirleme yapmaya yönelik olarak; kadınların üniversitede kadrolu akademik personel içindeki oranına, alanlar ve unvanlar itibarıyla varoluşlarına

ilişkin sayısal tespitleri içermektedir. Marmara Üniversitesi özelinde tespit edilen durum Türkiye geneli ve dünyada çeşitli ülkeler ve ülke grupları ortalamaları ile karşılaştırılarak, Marmara Üniversitesi’nde toplumsal cinsiyet eşitliği durumu ulusal ve küresel düzeyde karşılaştırmalı olarak ortaya konulmuştur. Çalışma aynı zamanda kadın ve erkeklerin Üniversite’de alan seçimlerine ilişkin tespitleri ve kadın akademisyenlerin yönetime katılma ve karar alma mekanizmalarında bulunma durumu da irdelenmiştir.

Bu çalışma esas olarak Marmara Üniversitesi Personel Daire Başkanlığı’ndan, TÜİK ve Dünya Bankası’ndan elde edilen verilere dayalı olarak gerçekleştirilmiştir.

2. MARMARA ÜNİVERSİTESİ’NDE KADIN ÖĞRETİM ELEMANLARI

2.1. Marmara Üniversitesi’nde Kadın Öğretim Elemanı Oranı ve Çeşitli Ülkelerle Karşılaştırılması

Marmara Üniversitesi’nde 2016 Kasım ayı itibarıyla mevcut 3077 öğretim elemanının 1603’ü yani %52’si kadındır. Söz konusu oran Türkiye ortalaması olan %42,8’in epeyce üstündedir. Bu, genel olarak Marmara Üniversitesi kadrolarının tahsisinde bugüne kadar kadından yana negatif ayrımcılık yapılmamış olduğunu, toplumsal cinsiyet eşitliğine uygun bir tablonun varlığını ortaya koymaktadır.

Tablo 1’de yer alan veriler incelendiğinde Marmara Üniversitesi’ndeki kadın öğretim elemanı oranının Kazakistan (%65,2), Andora (%62,7), Tayland (%61,8), Rusya (%61,2), Küba (%55,4) ve Gürcistan (%54,7) ortalamalarının altında olmakla beraber pek çok AB üyesi ülke ortalaması üstünde olduğu görülmektedir. Nitekim Dünya Bankası’nın yayınladığı son verilere göre yükseköğretimde akademik personel içinde kadın oranı ortalama olarak Belçika’da %48,2, Norveç’te %45,2, Hollanda’da %44,4, Danimarka’da %41,2, Almanya’da %38’dir. Yakın komşu ülkelerden, Bulgaristan’da %48,2, Yunanistan’da %32,7, İran’da %30,6, Suriye’de %36,7’dir. Arap ülkelerinden Suudi Arabistan’da %40,1, Katar’da %34,6’dır. Marmara Üniversitesi’nde kadın öğretim elemanı oranı Türki Cumhuriyetlerden Kazakistan (%63,2), Türkmenistan (%50,1), Gürcistan (%54,7) ortalamalarının gerisinde fakat Özbekistan’ın (%42,4) üstündedir. Tablo 1’de yer alan ülkelerden kadın akademisyen oranının en düşük olduğu ülke Senegal (%8)’dir. Söz konusu oran Afganistan’da %10,7, Etiyopya’da %11,7 ve Bangladeş’te %17,6 gibi çok düşük düzeydedir (databank.worldbank).

Yükseköğretimde akademik personel içinde kadın oranına ilişkin Dünya Bankası’nın gelir grubunu esas almak suretiyle ülkeler için yapmış olduğu sınıflandırma neticesinde yayınladığı ortalama oranlara Tablo 2’de yer verilmiştir.

Tablo 1: Çeşitli Ülkelerde Yüksek Öğretimde Kadın Öğretim Elemanı Oranı (%)

	Ülkeler	2014	2015	2016
1	Afganistan	10,7	..	..
2	Almanya	38,0	38,2	..
3	Amerika	49,1	..	..
4	Andora	45,1	62,7	..
5	Avusturya	42,5	42,7	..
6	Bangladeş	17,6	..	..
7	Belçika	48,2	..	..
8	Birleşik Arap Emirlikleri	31,9	34,4	..
9	Brezilya	45,4	..	..
10	Bulgaristan	48,2	..	..
11	Danimarka	41,2	..	..
12	Dominik Cumhuriyeti	42,6	..	..
13	Etiyopya	11,7	..	..
14	Finlandiya	50,3	..	..
15	Gürcistan	49,5	54,7	..
16	Hırvatistan	48,0	..	..
17	Hindistan	39,0	..	..
18	Hollanda	..	44,4	..
19	İngiltere	44,3	..	..
20	Iran	29,8	30,6	..
21	İspanya	41,7	42,5	..
22	İsviçre	33,9	..	..
23	İtalya	37,5	..	..
24	Katar	36,6	34,6	..
25	Kazakistan	..	65,2	63,2
26	Kore	34,7	..	..
27	Küba	53,8	55,7	..
28	Latvia	55,6	..	..
29	Litvanya	55,7	..	..
30	Lübnan	48,2	..	..
31	Macaristan	43,3	42,1	..
32	Makedonya	49,9	..	..
33	Malta	33,6	..	..
34	Mısır	44,4	..	..
35	Mozambik	25,8	..	..
36	Norveç	45,2	..	..
37	Özbekistan	42,6	41,5	42,4
38	Pakistan	37,2	37,2	..
39	Polonya	44,2	..	..
40	Portekiz	..	44,4	..
41	Romanya	48,6	49,4	..
42	Rusya	60,9	61,2	..
43	Senegal	7,6	8,0	..
44	Slovak Cumhuriyeti	44,8	45,4	..
45	Suriye	35,6	36,7	..
46	Suudi Arabistan	40,5	40,1	..
47	Tacikistan	34,8	37,9	36,8
48	Tayland	60,7	61,8	..
49	Türkiye	42,8	..	..
50	Türkmenistan	50,1	..	..
51	Vietnam	49,0	..	..
52	Yeni Zelanda	49,1	..	..
53	Yunanistan	32,7	..	..
54	Zinbabve	..	29,7	..

Kaynak: databank.worldbank

Tablo 2: Gelir Gruplarına Göre Dünya Ülkelerinde Yüksek Öğretimde Kadın Oranı (2014 Yılı)

Gelir Grupları İtibarıyla Ülkeler	Kadın Oranı (%)
Yüksek Gelir	40,6
Orta Gelir	42,9
Düşük ve Orta Gelir	42,2
Daha Düşük Gelir	39,9
Düşük Gelir	18,1
En az Gelişmiş Ülkeler: BM sınıflandırması	22,9
Dünya Ortalaması	41,7

Kaynak: databank.worldbank

Kadın akademik personel oranı, düşük gelirli ülkelerde ortalama olarak en düşük seviyede iken (%18,1), orta gelir kategorisinde bulunan ülkelerde ortalama olarak nispeten en yüksek (%42,9) orandadır. Yüksek ve daha düşük gelir kategorilerinde bulunan ülke ortalamaları birbirlerine yakın (%40,6 - %39,9) olmakla beraber Türkiye ortalaması (%42,8)'nin altındadır. Türkiye'de kadın akademisyen oranı orta gelir kategorisinde bulunan ülkeler ortalamasına yakındır. Marmara Üniversitesi'nde kadın akademik personel oranı (%52) bu ortalamaların epeyce üstünde kalmaktadır.

Yükseköğretimde faaliyette bulunan kadın akademik personel oranı yine Dünya Bankası verilerine göre, OECD üyesi ülkelerde ortalama %40,5, AB üyesi ülkelerde ortalama %40,8'dir. Gerek Marmara Üniversitesi'nde, gerekse Türkiye'de ortalama olarak söz konusu oranların üstünde kadın akademik personel bulunmaktadır. Akademik personel içinde kadın oranı, Avrupa'da, Orta Avrupa ve Baltık Ülkeleri olarak ele alındığında %45,7'ye, Avrupa ve Orta Asya (Yüksek gelirli ülkeler hariç) ülkelerinde ortalama %53'e yükselmektedir. Marmara Üniversitesi bu gruba uygun bir yapıdadır. Kadın akademik personel oranı Güney Asya'da ortalama %37'lere inerken, Latin Amerika ve Karayipler'de %40'lara, Kuzey Amerika'da %48,3'e yükselmektedir. Orta Doğu ve Kuzey Afrika ülkelerinde yüksek öğretimde ortalama %33-35 oranlarında iken, Sahra altı Afrika'da %21,4'lere düşmektedir (databank.worldbank).

2.2. Marmara Üniversitesi'nde Buldukları Alanlara Göre Kadın Öğretim Elemanları

Marmara Üniversitesi'nde alanlar itibarıyla genel olarak bakıldığında; sosyal bilimler alanındaki akademisyenlerin %46'sı kadın iken söz konusu oranın fen bilimleri alanında %53'e yükselmekte olduğu, özel yetenek gerektiren spor bilimlerinde %32, güzel sanatlar alanında ise %58 olduğu görülmektedir.

2.2.1. Sosyal ve Beşeri Bilimler Alanında Kadın Öğretim Elemanları

Bu kısımda Marmara Üniversitesi'nde, 2016 yılı itibarıyla, sosyal bilimler alanında lisans, ön lisans ve lisansüstü eğitim ve öğretim faaliyetinde bulunan birimlerde kadrolu bulunan öğretim elemanları içinde kadın öğretim elemanlarının oranı belirlenmiştir. İnceleme, her birimde toplam olarak ve bölümler itibarıyla yapılmıştır. Bu bağlamda bu kısımda ele alınan birimler; Atatürk Eğitim Fakültesi'nin sosyal bilim alanında bulunan bölümleri, Fen Edebiyat Fakültesi'nin sosyal bilim alanındaki bölümleri, Hukuk Fakültesi, İktisat Fakültesi, İlahiyat Fakültesi, İletişim Fakültesi, İşletme Fakültesi, Adalet Meslek Yüksekokulu, Bankacılık ve Sigortacılık Yüksekokulu, Avrupa Birliği Enstitüsü, Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, Ortadoğu ve İslam Ülkeleri Araştırmaları Enstitüsü'dür.

Tablo 3: Sosyal ve Beşeri Bilimler Alanındaki Kadın Öğretim Elemanı Oranı (2016 Yılı)

Birim	Bölüm	Toplam Öğretim Elemanı Sayısı	Kadın Öğretim Elemanı Sayısı	Kadın Oranı (%)
Atatürk Eğitim Fakültesi	Eğitim Bilimleri Bölümü	43	24	56
	Özel Eğitim Bölümü	9	6	67
	Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi Bölümü	30	6	20
	Temel Eğitim Bölümü	44	28	64
	Yabancı Diller Eğitimi Bölümü	19	13	68
	Toplam	145	77	53
Fen Edebiyat Fakültesi	Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü	6	5	83
	Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü	15	9	60
	Coğrafya Bölümü	12	5	42
	Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü	1	-	0
	İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü	1	-	0
	İstatistik Bölümü	4	3	75
	Mütercim-Tercümanlık (Almanca) Bölümü	5	5	100
	Mütercim-Tercümanlık (Fransızca) Bölümü	5	3	60
	Mütercim-Tercümanlık (İngilizce) Bölümü	6	6	100
	Sanat Tarihi Bölümü	6	3	50
	Sosyoloji Bölümü	9	7	78
	Tarih Bölümü	30	5	17
	Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü	25	15	60
	Toplam	125	66	53
Hukuk Fakültesi	Kamu Hukuku Bölümü	49	22	45
	Özel Hukuk Bölümü	54	26	48
	Toplam	103	48	47
İktisat Fakültesi	Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü	20	10	50
	Ekonometri Bölümü	24	14	58
	İktisat Bölümü	41	14	34
	İngilizce İktisat Bölümü	16	6	38
	Maliye Bölümü	20	6	30
	Toplam	121	50	41
İlahiyat Fakültesi	Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü	27	8	30
	İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Bölümü	7	-	0
	İslâm Tarihi ve Sanatları Bölümü	23	7	30
	Temel İslâm Bilimleri Bölümü	82	13	16
	Toplam	139	28	20
İletişim Fakültesi	Gazetecilik Bölümü	43	18	42
	Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü	33	21	64
	İletişim Enformatiği Bölümü	1	1	100
	Radyo, Televizyon ve Sinema Bölümü	43	22	51
	Toplam	120	62	52
İşletme Fakültesi	Almanca İşletme Bölümü	17	11	65
	Almanca İşletme Enformatiği Bölümü	8	3	38
	İngilizce İşletme Bölümü	39	26	67
	İşletme Bölümü	85	42	49
	Toplam	149	82	55
Adalet Meslek Yüksekokulu	Hukuk Bölümü	10	5	50
Bankacılık ve Sigortacılık Yüksekokulu	Aktüerya Bölümü	5	3	60
	Bankacılık Bölümü	13	5	38
	Sermaye Piyasası Bölümü	7	3	43
	Sigortacılık Bölümü	10	4	40
	Toplam	35	15	43
Avrupa Birliği Enstitüsü		12	7	58
Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü		1	-	0
Ortadoğu ve İslam Ülkeleri Araştırmaları Enstitüsü		12	6	50
	GENEL TOPLAM	972	446	46

Kaynak: Marmara Üniversitesi Personel Daire Başkanlığı'ndan elde edilen verilere dayalı olarak tarafımızca oluşturulmuştur.

Marmara Üniversitesi'nde kadın öğretim elemanlarının sosyal bilimler alanında kadrolarının bulunduğu birimler itibarıyla en yüksek oranda oldukları birimlerin başında Yabancı Diller Yüksekokulu (YADYO) gelmektedir. Yabancı Diller Yüksek Okulu'nda 141 öğretim elemanının 120'si kadındır. YADYO'da kadın öğretim elemanı oranı %85'dir. Söz konusu oran fen bilimleri de dahil olmak üzere Üniversitenin hiçbir biriminde bu denli yüksek değildir. Üniversitenin yabancı dille eğitim veren birimlerine kayıt olup dil yeterliliğine sahip olmayan öğrencilerine hazırlık eğitimi ile zorunlu yabancı dil eğitimini sağlayan birimde kadın sayısının çokluğu, kadınların dil alanını ve aynı zamanda okutmanlığı erkeklerle göre daha yüksek oranda tercih ettiklerinin işareti olarak kabul edilebilir.

Sosyal bilimler alanında en yüksek kadın öğretim elemanının bulunduğu ikinci birim Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu'dur. 54 öğretim elemanının 34'ü kadındır. Söz konusu birimde kadın oranı %63'dür. Avrupa Birliği Enstitüsü'nde toplam 12 öğretim elemanı bulunmaktadır. Bunların 7'si kadındır. Kadın oranı AB Enstitüsü'nde %58'dir.

Sosyal bilimler alanında kadın oranının en yüksek olduğu dördüncü birim İşletme Fakültesi'dir. İşletme Fakültesi'nde 149 öğretim elemanının 82'si kadın olup Fakülte'de kadın öğretim elemanı oranı %55'dir.

Marmara Üniversitesi'nin sosyal ve beşeri bilimler yelpazesinde yer alanlardan birimlerinden en düşük kadın oranına sahip olan üç birim sırasıyla; İlahiyat Fakültesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İktisat Fakültesi'dir.

Üniversitede en düşük kadın öğretim elemanı İlahiyat Fakültesi'ndedir. Nitekim, 139 öğretim elemanının 28'i kadın olup, kadın akademisyen oranı %20'dir. Fakültenin İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Bölümünde kadın öğretim elemanı yoktur. Temel İslam Bilimleri Bölümü'nde ise kadın öğretim elemanı oranı %16'dır. Felsefe ve Din Bilimleri ile İslam Tarihi ve Sanatları Bölümlerinin her ikisinde de kadın öğretim elemanı oranı %30 oranındadır. Fakülte'deki kadın öğretim elemanlarının 2'si profesör, 5'i doçent, 11'i yardımcı doçent, 7'si araştırma görevlisidir. Kadın akademisyenlerin sadece %7'sinin profesör, %64'ünün genç akademisyen (Yrd. Doç. Dr ve Arş. Gör.) olması Fakülte'de kadın akademisyen sayısının artma yönünde gelişim gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü'nde 5 kadrolu akademisyenin 2'si kadın olup kadın akademisyen oranı %40'dır.

Sosyal bilimler alanında kadın öğretim elemanının en düşük oranda olduğu birimlerden üçüncü sırada yer alan İktisat Fakültesi'dir. İktisat Fakültesinde 121 öğretim

elemanının 50'si kadındır. Fakülte'de kadın akademisyen oranı %41'dir. Fakültenin bölümleri itibarıyla kadın akademisyen oranı incelendiğinde en düşük oranın Maliye Bölümünde (%30) olduğu görülmektedir. İktisat Bölümünde %34, İngilizce İktisat Bölümünde %38, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkiler Bölümünde %50 ve Ekonometri Bölümünde %58'dir. Kadın öğretim elemanlarından %26'sı profesör iken genç kadın öğretim elemanı (Yrd. Doç. Dr. ve Arş. Gör) oranının %58 olması Fakülte'de gelecekte kadın oranının yükselme potansiyeli taşıdığını göstermektedir.

Fen Edebiyat Fakültesi'nin sosyal bilim alanındaki bölümlerinde ise kadın öğretim elemanı oranı %53'dür.

Atatürk Eğitim Fakültesi'nin sosyal bilim alanında bulunan birimlerinden kadın öğretim elemanlarının en yüksek oranda buldukları bölümler sırasıyla; Yabancı Diller Bölümü (%68), Özel Eğitim Bölümü (%67), Temel Eğitim Bölümü (%64)'dür. Kadın öğretim elemanının en düşük olduğu bölüm ise Sosyal Bilgiler ve Türkçe Eğitimi Bölümü (%20)'dür. Sosyal Bilgiler ve Türkçe Eğitimi Bölümü'nde Bilgisayar Bölümü'ne göre daha düşük oranda kadın öğretim elemanının varlığı ilgi çekicidir.

2.2.2. Fen Bilimleri Alanında Kadın Öğretim Elemanları

Marmara Üniversitesi'nin fen bilimleri alanında yer alan birimlerinde bulunan toplam 1569 öğretim elemanının 833'ü kadındır. Bu alanda genel olarak kadın öğretim elemanı oranı %53'dür. Fen Bilimleri alanında bulunan birimler YÖK'ün tasnifine uygun bir şekilde; tıp ve sağlık bilimleri, mühendislik ve teknoloji ile fen bilim alanı olmak üzere üç grupta incelenmiştir.

Fen Bilimleri alanında kadın akademisyenlerin sayısal dağılımı incelendiğinde kadın öğretim elemanının en yüksek oranda bulunduğu ilk dört birimin sağlık alanında olduğu, kadın öğretim elemanının en düşük oranda bulunduğu birimlerin ise teknoloji alanında olduğu görülmüştür.

2.2.2.1. Tıp ve Sağlık Bilimleri Alanındaki Birimlerde Kadın Öğretim Elemanları

Tıp ve sağlık bilimleri alanında bulunan kadın öğretim elemanı oranının incelendiği bu kısımda, Diş Hekimliği Fakültesi, Eczacılık Fakültesi, Tıp Fakültesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Gastroenteroloji Enstitüsü, Nörolojik Bilimler Enstitüsü ele alınmıştır.

Tablo 4: Tıp ve Sağlık Bilimleri Alanındaki Birimlerde Kadın Öğretim Elemanı Oranı (2016 Yılı)

Birim	Bölüm	Toplam Öğretim Elemanı Sayısı	Kadın Öğretim Elemanı Sayısı	Kadın Oranı (%)
Dış Hekimliği Fakültesi	Dış Hekimliği Klinik Bilimleri Bölümü	114	69	61
	Dış Hekimliği Temel Bilimler Bölümü	12	8	67
	Toplam	126	77	61
Eczacılık Fakültesi	Eczacılık Meslek Bilimleri Bölümü	35	26	74
	Eczacılık Teknolojisi Bölümü	11	8	73
	Temel Eczacılık Bilimleri Bölümü	31	24	77
	Toplam	77	58	75
Tıp Fakültesi	Cerrahi Tıp Bilimleri Bölümü	204	77	38
	Dahili Tıp Bilimleri Bölümü	506	310	61
	Temel Tıp Bilimleri Bölümü	69	47	68
	Toplam	779	434	56
Sağlık Bilimleri Fakültesi	Beslenme ve Diyetetik Bölümü	6	6	100
	Ebelik Bölümü	6	6	100
	Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü	15	12	80
	Hemşirelik Bölümü	26	26	100
	Sağlık Yönetimi Bölümü	18	10	56
	Temel Sağlık Bilimleri	3	1	33
	Toplam	74	61	82
Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu	Dişçilik Hizmetleri Bölümü	2	1	50
	Terapi ve Rehabilitasyon Bölümü	1	1	100
	Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü	17	15	88
	Toplam	20	17	85
Gastroenteroloji Enstitüsü		4	3	75
Nörolojik Bilimler Enstitüsü		4	3	75
	GENEL TOPLAM	1.084	647	60

Kaynak: Marmara Üniversitesi Personel Daire Başkanlığı'ndan elde edilen verilere dayalı olarak tarafımızca oluşturulmuştur.

Marmara Üniversitesi'nde 2016 yılı itibarıyla tıp ve sağlık bilimleri alanında kadın öğretim elemanı sayısının en yüksek oranda olduğu ilk üç birim sırasıyla; Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu (%85), Sağlık Bilimleri Fakültesi (%82), Eczacılık Fakültesi-Gastroenteroloji Enstitüsü-Nörolojik Bilimler Enstitüsü (%75)'dir. Nispeten en düşük oranda olduğu birimler ise sırasıyla; Tıp Fakültesi (%56), Dış Hekimliği Fakültesi (%61)'dir ki bu birimlerdeki kadın öğretim elemanı oranı yine de Türkiye ortalamasının üstündedir. Zira TÜİK verilerine göre 2016-2017 döneminde Türkiye'de tıp ve sağlık alanında hizmet sunan öğretim elemanlarının ortalama % 47'si kadındır (tuik.gov.tr).

Sağlık Bilimleri Fakültesi'nde toplam 74 öğretim elemanının 61'i kadındır. Fakülte de Hemşirelik, Ebelik ile Beslenme ve Diyetetik Bölümlerindeki öğretim elemanlarının tamamı kadın iken, Sağlık Yönetimi Bölümü'nde 8, Temel Sağlık Bilimlerinde 2, Fizyoterapi Bölümünde 3 olmak üzere 13 erkek öğretim elemanı bulunmaktadır.

Tıp ve Sağlık Bilimleri alanında kadın sayısının en yüksek oranda olduğu üçüncü sırayı üç birim paylaşmışlardır. Söz konusu birimler; Eczacılık Fakültesi, Gastroenteroloji

Enstitüsü ve Nörolojik Bilimler Enstitüsü'dür. Her üç birimde de kadın öğretim elemanı oranı %75'dir. Eczacılık Fakültesi'nde toplam 77 öğretim elemanının 58'i, Gastroenteroloji Enstitüsü'nde 4 öğretim elemanının 3'ü, Nörolojik Bilimler Enstitüsü'nde 4 öğretim elemanının 3'ü kadındır. Dış Hekimliği Fakültesi'nde kadrolu 126 öğretim elemanının 77'si kadındır. Kadın öğretim elemanı oranı %61'dir. Tıp Fakültesi'nde 779 öğretim elemanının 436'sı kadındır. Kadın öğretim elemanı oranı %56'dır.

2.2.2.2. Fen Bilimleri Alanındaki Birimlerde Kadın Öğretim Elemanları

Fen Bilimleri alanına Atatürk Eğitim Fakültesi'nin ilgili bölümleri ile Fen Edebiyat Fakültesi'nin ilgili bölümleri dahil edilmiştir.

Yapılan inceleme sonunda Marmara Üniversitesi'nde 2016 yılı itibarıyla fen bilimleri alanında kadrolu öğretim elemanlarının %45'inin kadın olduğu görülmüştür. Söz konusu oran Türkiye ortalaması olan %36'nın üstündedir (tuik.gov.tr).

Tablo 5: Fen Bilimleri Alanındaki Birimlerde Kadın Öğretim Elemanı Oranı (2016 Yılı)

Birim	Bölüm	Toplam Öğretim Elemanı Sayısı	Kadın Öğretim Elemanı Sayısı	Kadın Oranı (%)
Atatürk Eğitim Fakültesi	Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü	12	3	25
	Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü	36	18	50
	Toplam	48	21	44
Fen Edebiyat Fakültesi	Biyoloji Bölümü	25	16	64
	Fizik Bölümü	22	4	18
	Kimya Bölümü	32	17	53
	Matematik Bölümü	21	9	43
	Toplam	100	46	46
GENEL TOPLAM		148	67	45

Kaynak: Marmara Üniversitesi Personel Daire Başkanlığı'ndan elde edilen verilere dayalı olarak tarafımızca oluşturulmuştur.

Atatürk Eğitim Fakültesi'nde, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü'nde kadın ve erkek öğretim elemanı sayısında eşitlik varken, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü'nde kadın oranı %25'dir.

Fen Edebiyat Fakültesi fen bilimleri alanındaki bölümlerde kadrolu kadın öğretim elemanı oranı daha yüksektir. Fakültede kadın öğretim elemanının en yüksek olduğu bölüm Biyoloji Bölümü'dür. Söz konusu bölümde kadın oranı

%64'dür. İkinci sırada %53 ile Kimya Bölümü yer almaktadır.

2.2.2.3. Mühendislik ve Teknoloji Alanındaki Birimlerde Kadın Öğretim Elemanları

Bu kısımda Mühendislik Fakültesi, Teknoloji Fakültesi, Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu ve Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu birlikte değerlendirilmiştir.

Tablo 6: Mühendislik ve Teknoloji Alanındaki Birimlerde Kadın Öğretim Elemanı Oranı (2016 Yılı)

Birim	Bölüm	Toplam Öğretim Elemanı Sayısı	Kadın Öğretim Elemanı Sayısı	Kadın Oranı (%)
Mühendislik Fakültesi	Bilgisayar Mühendisliği Bölümü	22	9	41
	Biyomühendislik Bölümü	16	10	63
	Çevre Mühendisliği Bölümü	22	15	68
	Elektrik ve Elektronik Mühendisliği Bölümü	19	4	21
	Endüstri Mühendisliği Bölümü	21	12	57
	İnşaat Mühendisliği Bölümü	1	-	0
	Kimya Mühendisliği Bölümü	22	14	64
	Makine Mühendisliği Bölümü	23	2	9
	Metalurji ve Malzeme Mühendisliği Bölümü	20	4	20
	Toplam	166	71	43
Teknoloji Fakültesi	Bilgisayar Mühendisliği Bölümü	8	2	25
	Elektrik-Elektronik Mühendisliği Bölümü	21	5	24
	Makine Mühendisliği Bölümü	23	1	4
	Mekatronik Mühendisliği Bölümü	15	-	0
	Metalurji ve Malzeme Mühendisliği Bölümü	16	1	6
	Tekstil Mühendisliği Bölümü	28	10	36
	Toplam	111	19	17
Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu	Bilgisayar Teknolojileri Bölümü	5	1	20
	El Sanatları Bölümü	2	1	50
	Elektrik ve Enerji Bölümü	4	2	50
	Elektronik ve Otomasyon Bölümü	8	2	25
	Görsel, İşitsel Teknikler ve Medya Yapımcılığı Bölümü	5	2	40
	Makine ve Metal Teknolojileri Bölümü	3	2	67
	Mülkiyet Koruma ve Güvenlik Bölümü	3	2	67
	Mülkiyeti Koruma ve Güvenlik Bölümü	1	1	100
	Su Ürünleri Bölümü	2	1	50
	Tasarım Bölümü	3	2	67
	Tekstil, Giyim, Ayakkabı ve Deri Bölümü	2	2	100
	Toplam	38	18	47
	Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu	Basım Teknolojileri Bölümü	16	3
Kuyumculuk ve Mücevherat Bölümü		6	2	33
Toplam		22	5	23
GENEL TOPLAM		337	113	34

Kaynak: Marmara Üniversitesi Personel Daire Başkanlığı'ndan elde edilen verilere dayalı olarak tarafımızca oluşturulmuştur.

Yapılan inceleme mühendislik ve teknoloji alanındaki birimlerde kadrolu öğretim elemanlarının %34'ünün kadın olduğunu ortaya koymuştur. Üniversite genelinde nispeten düşük olan oran, Türkiye ortalaması olan %25'in üstündedir (tuik.gov.tr).

Marmara Üniversitesi'nde fen bilimleri alanında bulunan birimlerden en yüksek oranda kadın öğretim elemanının bulunduğu birim Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu'dur. Okulda kadın öğretim elemanı oranı %47'dir. İkinci sırada Mühendislik Fakültesi (%43) yer almaktadır. Kadın öğretim elemanı oranının en düşük olduğu birimler sırayla; Teknoloji Fakültesi (%17) ve Uygulamalı Bilimler Meslek Yüksekokulu'dur (%23). Teknoloji Fakültesi'nde 111 öğretim elemanının 19'u, Uygulamalı Bilimler Yüksek Okulunda ise 22 öğretim elemanının 5'i kadındır.

Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu'nda Mülkiyeti Koruma ve Güvenlik Bölümü ile Tekstil, Giyim, Ayakkabı ve Deri Bölümünde öğretim elemanlarının tamamı kadındır. Tasarım Bölümü, Makine ve Metal Teknolojileri Bölümünde %67 olan kadın öğretim elemanı oranı Bilgisayar Teknolojileri Bölümünde %20'ye düşmektedir.

Mühendislik Fakültesi'nde 166 öğretim elemanının 71'i kadındır. Kadın öğretim elemanı oranı %43'dür. Mühendislik Fakültesi'nde kadın öğretim elemanlarının ağırlıklı olarak buldukları bölümler sırasıyla; Çevre Mühendisliği Bölümü (%68), Kimya Mühendisliği Bölümü (%64), Biyomühendislik Bölümü (%62) ve Endüstri Mühendisliği Bölümü (%57)'dir. Buna mukabil erkek öğretim elemanlarının ağırlıklı olarak buldukları bölümler sırasıyla; Makine Mühendisliği (%91), Metalurji Mühendisliği (%80), Elektrik ve Elektronik Mühendisliği (%79), İnşaat Mühendisliği (%67) ve Bilgisayar Mühendisliği Bölümü (%59)'dir. Bilgisayar Mühendisliği Bölümü'nde kadın öğretim elemanı oranının 5 araştırma görevlisi ile %40'tan %49'a yükselmiş olması son dönemlerde kadınların bu alana yönelmeye başladıklarını göstermektedir.

2.2.3. Özel Yetenek Gerektilen Alanlardaki Birimlerde Kadın Öğretim Elemanları

Bu kısımda Güzel Sanatlar Fakültesi, Spor Bilimleri Fakültesi ile Atatürk Eğitim Fakültesi'nin Güzel Sanatlar Bölümü ele alınmıştır.

Tablo 7: Yetenek Sınavı ile Öğrenci Alımı Yapan Birimlerde Kadın Öğretim Elemanı Oranı (2016 Yılı)

Birim	Bölüm	Toplam Öğretim Elemanı Sayısı	Kadın Öğretim Elemanı Sayısı	Kadın Oranı (%)
Spor Bilimleri Fakültesi	Antrenörlük Eğitimi Bölümü	34	11	32
	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü	20	6	30
	Spor Yöneticiliği Bölümü	12	4	33
	Toplam	66	21	32
Güzel Sanatlar Fakültesi	Canlandırma Film Bölümü	2	2	100
	Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü	11	7	64
	Film Tasarımı Bölümü	8	3	38
	Fotoğraf Bölümü	7	1	14
	Geleneksel Türk El Sanatları Bölümü	14	10	71
	Grafik Bölümü	12	4	33
	Heykel Bölümü	11	6	55
	İçmimarlık Bölümü	10	8	80
	Müzik Bölümü	4	4	100
	Resim Bölümü	13	6	46
	Seramik-Cam Bölümü	9	6	67
	Tekstil Bölümü	14	13	93
	Temel Eğitim Bölümü	9	3	33
Toplam	124	73	59	
Atatürk Eğitim Fakültesi	Güzel Sanatlar Bölümü	36	20	56
	Genel Toplam	226	114	50

Kaynak: Marmara Üniversitesi Personel Daire Başkanlığı'ndan elde edilen verilere dayalı olarak tarafımızca oluşturulmuştur.

Söz konusu birimlerde kadrolu bulunan toplam 226 öğretim elemanının 114'ü yani %50'si kadındır. Genel olarak, bu alanda toplumsal cinsiyet eşitliğinin tesis edilmiş olduğu söylenebilir.

Bu kısımda incelenen birimlerden kadın öğretim elemanının en yüksek olduğu birim Güzel Sanatlar Fakültesi'dir. Fakülteadaki öğretim elemanlarının %59'u kadındır. Kadın öğretim elemanı oranı Güzel Sanatlar Fakültesi'nde Müzik ve Canlandırma Bölümlerinde %100, Tekstil Bölümü'nde %93, İç Mimarlık Bölümü'nde %80 ve Geleneksel El Sanatları Bölümü'nde %71 gibi yüksek oranlardan bulunurken, Fotoğraf Bölümü'nde %14, Temel Eğitim ve Grafik Bölümü'nde %33 gibi nispeten düşük oranlardadır. Söz konusu oranlar kadınların bu alanları daha az tercih ettikleri anlamına da gelmektedir.

Atatürk Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Bölümü'ndeki öğretim elemanlarının ise %56'sı kadındır. Kadın öğretim elemanı oranının en düşük olduğu birim Spor Bilimleri Fakültesi'dir. Fakülte kadın öğretim elemanı oranı %32'dir.

Kadınların nispeten daha yüksek oranda tercih ettikleri ve buldukları bölüm Spor Yöneticiliği Bölümü (%33)'dür.

2.2.4. Alanlar İtibarıyla Genel Görünüm

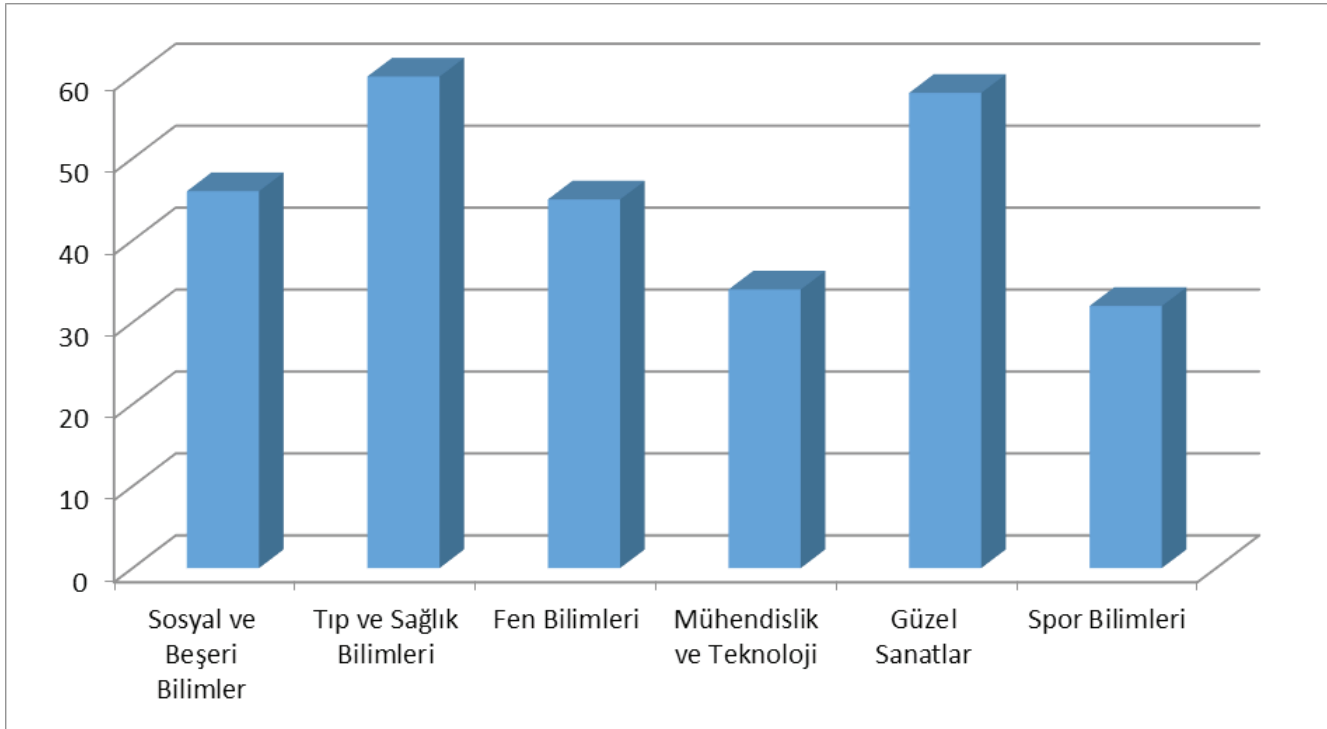
Marmara Üniversitesi'nde 2016 yılı itibarıyla kadın öğretim elemanlarının bilim alanları itibarıyla dağılımı Grafik 1'de özetlenmektedir.

Marmara Üniversitesi'nde kadın öğretim elemanlarının sosyal ve beşeri bilimler alanında %46, tıp ve sağlık bilimleri alanında %60, fen bilimleri alanında %45, mühendislik ve teknoloji alanında %34, güzel sanatlar alanında %58 ve spor bilimleri alanında %32 oranında yer aldıkları görülmektedir.

2.3. Marmara Üniversitesi'nde Akademik/Kadro Unvanlarına Göre Kadın Öğretim Elemanları

Bu kısımda, Marmara Üniversitesi'nde kadro unvanları itibarıyla öğretim elemanları içinde kadın oranı ile kadın öğretim elemanlarının kadro unvanları itibarıyla dağılımı Türkiye geneli ile karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir.

Grafik 1: Marmara Üniversitesi'nde Alanlar İtibarıyla Kadın Öğretim Elemanı Oranı (%)

Tablo 8: Marmara Üniversitesi'nde Kadro Unvanlarına Göre Kadın Öğretim Elemanları (2016 Yılı)

Unvanlar	Marmara Üniversitesi			Türkiye		
	Toplam Öğretim Elemanı Sayısı	Kadın Öğretim Elemanı Sayısı	Kadın Oranı (%)	Toplam Öğretim Elemanı Sayısı	Kadın Öğretim Elemanı Sayısı	Kadın Oranı (%)
Profesör	646	269	42	22.416	6.626	30
Doçent	271	176	65	15.023	5.285	35
Yardımcı Doçent	657	324	49	35.301	14.214	40
Araştırma Görevlisi	1.071	609	57	47.673	23.917	50
Öğretim Görevlisi	163	86	53	21.852	9.574	44
Okutman	132	113	86	10.295	6.341	62
Uzman	47	24	51	3.865	1.897	49
Çevirici	1	1	100	21	14	67
Eğitim Öğretim Planlamacısı				19	10	53
Toplam	2.884	1.602	56	156.168	67.578	43

Kaynak: Marmara Üniversitesi Personel Daire Başkanlığı'ndan ve tuik.gov.tr'den edilen verilere dayalı olarak tarafımızca oluşturulmuştur.

Marmara Üniversite'sinde akademik unvan itibarıyla 2016 yılı itibarıyla bulunan profesörlerin %42'si, doçentlerin %65'i, yardımcı doçentlerin %49'u, araştırma görevlilerinin %57'si, öğretim görevlilerinin %53'ü, okutmanların %86'sı, uzmanların %51'i kadındır. Söz konusu oranlar Türkiye ortalamasının oldukça üstündedir. Zira, TÜİK verilerinden hareketle yapılan hesaplamalar Türkiye'de 2016-2017 dönemi itibarıyla ortalama olarak profesörlerin %30'u, doçentlerin %35'i, yardımcı doçentlerin %40'ı, araştırma görevlilerinin %50'si, öğretim görevlilerinin %44'ü, okutmanların %62'si, uzmanların %49'u çeviricilerin %21'i, eğitim öğretim planlamacılarının %19'ukadın olduğunu ortaya koymuştur.

Marmara Üniversitesi'nde kadın oranının Türkiye geneline göre en yüksek fark (çeviri toplam sayısı çok az olması sebebiyle hariç tutulduğunda) gösterdiği kadro unvanı doçentlik kadrosuna ilişkindir. Nitekim Türkiye genelinde doçentlik kadrosunda bulunanların %35'i kadın iken Marmara Üniversitesi'nde %65'i kadındır. Makasın en açık olduğu ikinci kadro, okutmanlıktır. Türkiye genelinde okutmanların %62'si kadın iken Marmara Üniversitesi'nde %86'sı kadındır. Üçüncü en önemli fark profesörlük kadrosuna ilişkindir. Türkiye genelinde profesörlerin %30'u kadın iken Marmara Üniversitesi'nde %42'si kadındır.

Türkiye genelinde, akademik kariyerde başlangıç aşamasına göre ilerleyen basamaklardaki kadın oranının azalma gösterdiği görülmektedir. Nitekim Türkiye genelinde araştırma görevlilerinin %50'si kadın iken bu oran bir üst unvan olan yardımcı doçentlikte %40'a, bir üst unvanda %35'e ve en üst unvanda %30'a gerilemektedir. Bu durum, akademik hayata başlayan kadınların mesleğin ileriki aşamalarına geçmekte zorluk yaşadıkları ve her aşamadaki kayıplarla mesleğin son unvan aşaması olan profesörlükte oranın en düşük seviyede kaldığı şeklinde yorumlanmaktadır. Söz konusu durum Marmara Üniversitesi özelinde incelendiğinde, mesleğin başlangıç aşaması olan Araştırma Görevliliğinde kadın oranı %57'iken, söz konusu oranın yardımcı doçentlikte %49'a düştüğü, fakat doçentlik aşamasında %65'e yükseldiği, ve profesörlerde %42 olduğu görülmektedir. Söz konusu oranlar, Türkiye geneline hakim olan ve geçmişte Marmara Üniversitesi için de geçerli olan bu durumun genç kadın akademisyenlerin doçentlik aşamasına geçmeyi başarımları ile son dönemde değiştiği ve yakın gelecekte profesörler arasında kadın oranının daha da yükseleceğinin işareti vermektedir.

Marmara Üniversitesi'nde kadrolu 1602 ve Türkiye'de 156.168 kadrolu kadın öğretim elemanının unvanlar itibarıyla dağılımı Tablo 9'da yer almaktadır.

Tablo 9: Marmara Üniversitesi Kadın Öğretim Elemanlarının Kadro Unvanları İtibarıyla Dağılımı (%) (2016 Yılı)

Unvanlar	Marmara Üniversitesi	Türkiye
Profesör	17	10
Doçent	11	8
Yrd. Doç.	20	21
Arş. Gör.	38	35
Öğretim Görevlisi	5	14
Okutman	7	9
Uzman	2	3
Toplam	100	100

Kaynak: Marmara Üniversitesi Personel Daire Başkanlığı'ndan ve tuik.gov.tr'den edilen verilere dayalı olarak tarafımızca oluşturulmuştur.

Marmara Üniversitesi'nde, kadın öğretim elemanlarının en önemli kısmını (%38) araştırma görevlileri oluşturmaktadır. Bunu yardımcı doçent kadrosunda bulunanlar (%20) takip etmektedir. Profesörler kadın öğretim elemanlarının %17'sini, doçentler %11'ini, okutmanlar %7'sini oluşturan uzman kadrosunda bulunanlar yaklaşık %2 oranındadır.

Marmara Üniversite'sinde unvanlar itibarıyla kadın öğretim elemanı dağılımı Türkiye geneli ile karşılaştırıldığında; Marmara Üniversitesi'nde profesör kadın oranının Türkiye genelinin oldukça üstünde olduğu görülmektedir. Bunda Marmara Üniversitesi'nin 134 yıllık geçmişi olan bir kurum olmasının önemli bir payı vardır. Doçent ve araştırma görevlisi kadrolarında bulunan kadın sayısı da Türkiye ortalamasının üstünde olmakla beraber öğretim görevlisi, okutman, uzman kadrolarında bulunan kadın oranı ortalamanın altında kalmaktadır. Türkiye genelinde öğretim görevlisi kadrosunda bulunan kadın oranının yüksekliği yeni kurulan Üniversitelerde ve Vakıf Üniversitelerinde derslerin istihdam edilen öğretim görevlilerince çoğunlukla verilmek durumunda olmasına da bağlıdır.

2.4. Yönetim Kademelerinde ve Karar Almada Bulunuşları İtibarıyla Kadın Akademisyenler

Marmara Üniversitesi'nde 17 fakülte bulunmaktadır. 2016 yılı itibarıyla bunlardan; Dış Hekimliği Fakültesi, Eczacılık Fakültesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Hukuk Fakültesi, İşletme Fakültesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi olmak üzere 7'sinin dekanı kadındır. Marmara Üniversitesi'nde kadın dekan oranı %41'dir.

Marmara Üniversitesi'nde 11 enstitü bulunmaktadır. Bunlardan; Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Enstitüsü olmak üzere 4 tanesinin müdürü kadındır. Dört meslek yüksekokulundan; Adalet Meslek Yüksekokulu, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu olmak üzere üçünün müdürü kadındır. Üniversite'de Bankacılık Sigortacılık Yüksekokulu, Takı Teknolojisi ve Tasarımı Yüksekokulu, Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu ve Yabancı Diller Yüksekokulu olmak üzere sayıları dört olan yüksekokulların müdürleri erkektir. Dekan yardımcılarının %30'u kadın, müdür yardımcılarının %61'i kadındır. Bu noktada, Marmara Üniversitesi'nde kadınların yönetim kademeleri bakımından en yüksek oranda bulunduğu yöneticilik pozisyonunun müdür yardımcılığı olduğunun altını çizmek gerekir.

Tablo 10: Marmara Üniversitesi Yönetim Kademelerinde Bulunan Kadın Akademisyen Oranı (2016 Yılı)

	Toplam Sayı	Kadın Sayısı	Kadın Oranı (%)
Dekan	17	7	41
Müdür	20	7	35
Dekan Yardımcısı	30	9	30
Müdür Yardımcısı	31	19	61
Bölüm Başkanı	144	60	42
Ana Bilim Dalı Başkanı	366	146	40
Üniversite Yönetim Kurulu Üyesi	24	7	29
Üniversite Senatosu	56	16	29

Kaynak: Marmara Üniversitesi Personel Daire Başkanlığı'ndan elde edilen verilere dayalı olarak tarafımızca oluşturulmuştur.

Üniversitede toplam 144 bölüm bulunmaktadır. 2016 yılı itibarıyla bunlardan 60'ının başkanı kadındır. Bölüm başkanlarının %42'si kadındır. 366 anabilim dalının 146'sının başkanı kadındır. Anabilim dalı başkanlarının ise %40'ı kadındır. Üniversite yönetimi bakımından en üst kurullar olan Üniversite Yönetim Kurulu ve Senatosu'nda kadınlar %29 oranında temsil edilmektedirler. Üniversite yönetimde üst düzeylere çıkıldıkça kadın oranının düştüğü görülmektedir.

Kadınların üniversitede varoluşları ile orantılı bir şekilde yönetim kademelerinde yer alamamalarına ilişkin sebepler bugüne kadar yapılmış pek çok araştırmanın konusunu oluşturmuştur. Çoğunlukla çalışmalar kadınların yönetim kademelerine ulaşmalarının önünde görünmeyen engeller (cam tavan/lar) olduğunu vurgularken, toplumsal cinsiyet rolleri gereği aile içi sorumluluklarının yanı sıra ek yükümlülükler altına girmek istemedikleri için üst düzey yönetim pozisyonları için mücadele etmemekte, hatta yöneticilik teklif edildiğinde reddedebilmekte olduğunu belirtmektedir. Literatürde yer alan çok sayıda çalışma, kadınların liderlikten uzak kalmayı tercih ettiğini ve aldıkları disiplinin, kariyer hareketliliklerinin, diğer bakım sorumluluklarının (çocuk ve yaşlı anne, baba, akraba... vb. bakımı), akademik hayat dışındaki deneyimlerinin, iş alınma ve atama süreçlerinin, kurum kültürünün ve cinsiyet rollerinin etkili birer faktör olduğunu vurgulamıştır. Bir başka çalışmada kadınların üniversite üst yönetiminde oransal olarak düşük olmasının asıl nedeninin, erkek egemen kültür olduğunu kadınların, erkeklerin hâkim olduğu örgütsel yapıda çok az etkisi olabildiğini ortaya koymuştur (Özkanlı, 2010).

3. İDARİ PERSONEL OLARAK GÖREV YAPMAKTA OLAN KADINLAR

Marmara Üniversitesi'nde eğitim öğretim ve araştırma faaliyetlerinin aksamadan sürmesi ile ilgili idari iş ve işlemlerin yapılması ile ilgili istihdam edilen toplam 1.422 personelin 756'sı yani %53'ü kadındır. Yönetici durumunda bulunan kadın idari personel oranı %38'dir.

Tablo 11: Marmara Üniversitesi'nde İdari Görev Yapmakta Olan Kadın Personel Oranı (2016 Yılı)

	Toplam Personel Sayısı	Kadın Personel Sayısı	Kadın Oranı (%)
İdari Personel	1.422	756	53
Yönetici Durumunda Bulunan İdari Personel	50	19	38

Kaynak: Marmara Üniversitesi Personel Daire Başkanlığı'ndan elde edilen verilere dayalı olarak tarafımızca oluşturulmuştur.

4. SONUÇ

Marmara Üniversitesi'nde 2016 yılı itibarıyla kadrolu öğretim elemanlarının %52'si kadındır. Söz konusu oran Türkiye ortalamasının (%42,9) üstünde olduğu gibi Dünya Bankasının en son yayınladığı 2014 yılı verilerine göre dünya ortalaması olan %41,7'nin, OECD ortalaması olan %40,5'in, AB ortalaması olan %40,8'in üstündedir. Marmara Üniversitesi'ndeki kadın öğretim elemanı oranı Dünya Bankası'nın orta gelir seviyesinde sınıflandırmış olduğu ülkeler ortalaması olan %42,9'a yakındır. Yüksek gelirli ve düşük gelirli ülkeler ortalamalarının üstündedir. Ülke bazında değerlendirildiğinde, söz konusu oran, Kazakistan (%65,2), Andora (%62,7), Tayland (%61,8), Rusya (%61,2), Küba (%55,4) ve Gürcistan (%54,7) ortalamalarının altında olmakla beraber pek çok AB Üyesi ülke ortalamasının ve komşu ülkeler olan Bulgaristan (%48,2), Yunanistan (%32,7), İran (%30,6) ve Suriye (%36,7) Arap ülkelerinden Suudi Arabistan (%40,1), Katar (%34,6)'ın üstündedir.

Öğretim elemanlarının alanlar itibarıyla cinsiyet dağılımı incelendiğinde, sosyal bilimler alanında bulunan öğretim elemanlarının %46'sının, fen bilimleri alanında %53'ünün, güzel sanatlar alanında %58'inin, spor bilimlerinde ise %32'sinin kadın olduğu tespit edilmiştir. Bu oranlar Türkiye ortalamasının oldukça üstündedir.

Sosyal ve beşeri bilimler alanında kadın oranının en yüksek olduğu birimler sırasıyla; Yabancı Diller Yüksek Okulu (%85), Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu (%63) ve Avrupa Birliği Enstitüsü (%58)'dir. Kadın öğretim elemanının

en düşük olduğu birimler ile sırasıyla; İlahiyat Fakültesi (%20), Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü (%40) ve İktisat Fakültesi (%41). Söz konusu birimlerdeki kadın öğretim elemanı oranı Üniversite ortalamasının altındadır. Toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanabilmesi için bu birimlerde yeni öğretim elemanı alımında kadından yana pozitif ayrımcılık uygulanabilir.

Fen Bilimleri alanında bulunan birimler YÖK'ün tasnifine göre ele alındığında söz konusu birimlerden tıp ve sağlık alanında bulunan birimlerde kadın oranının %60 ile en yüksek seviyede bulunduğu, mühendislik ve teknoloji alanında %34 olduğu görülmüştür. Söz konusu oranlar Türkiye genelinin üstündedir. Zira genel olarak Türkiye'de tıp ve sağlık bilimleri alanında kadın oranı %47, mühendislik ve teknoloji alanında %25'dir.

Tıp ve sağlık bilimleri alanında kadın oranının en yüksek olduğu birimler sırasıyla; Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu (%85), Sağlık Bilimleri Fakültesi (%82) ve üçüncü sırada aynı oranda (%75) kadın öğretim elemanına sahip olan Eczacılık Fakültesi, Gastroenteroloji Enstitüsü ve Nörolojik Bilimler Enstitüsü yer almaktadır. Sağlık Hizmetleri meslek yüksekokulunda hemşirelik, ebelik ile beslenme ve diyetetik bölümlerinde öğretim elemanlarının tümü kadındır. Bu alanda kadın öğretim elemanının nispeten düşük olduğu birim Tıp Fakültesi olmakla beraber, Tıp Fakültesi'ndeki kadın oranı (%56) hem üniversitenin pek çok biriminden, hem fen bilimleri alanının genel ortalaması olan %53'den, hem de Türkiye ortalamasının üstündedir. Dış Hekimliği Fakültesi'nde kadın öğretim elemanı oranı %61'dir.

Mühendislik ve teknoloji alanında kadrolu öğretim elemanlarının %34'ü kadındır. Üniversite genelinde diğer birimlere düşük olan oran Türkiye ortalamasının (%25) üstündedir. Bu alanda ele alınan birimlerden Mühendislik Fakültesi'ndeki kadın öğretim elemanı oranı %43 iken, Teknoloji Fakültesi'nde %17'dir. Teknoloji Fakültesi Üniversitede kadın öğretim elemanı en az bulunan birimdir. 111 öğretim elemanının sadece 19'u kadındır. Mühendislik ve teknoloji alanında faaliyette bulunan birimlerde söz konusu birimlerde toplumsal cinsiyet eşitliğine yaklaşılabildiği kadın öğretim elemanı sayısının artırılması ile mümkün olacaktır.

Yetenek sınavı ile öğrenci alan birimlerde kadrolu öğretim elemanlarının %50'si kadındır. Genel olarak toplumsal cinsiyet eşitliği sağlanmış görünüyor. Bu alandaki birimlerden kadın oranını en yüksek olduğu birim Güzel Sanatlar Fakültesi (%59) iken en düşük olduğu birim Spor Bilimleri Fakültesi (%32)'dir.

Öğretim elemanlarının kadro unvanları itibarıyla dağılımı incelendiğinde; Türkiye genelinde kadrolu profesörlerin

%30'u kadın iken bu oranın Marmara Üniversitesi'nde %42, doçentlerin Türkiye'de %35'i kadın iken Marmara Üniversitesi'nde %65, yardımcı doçentlerin Türkiye'de %40'ı kadın iken Marmara Üniversitesi'nde %49, araştırma görevlilerinin Türkiye'de %50'si kadın iken Marmara Üniversitesi'nde %57, öğretim görevlilerinin Türkiye'de %44'ü kadın iken Marmara Üniversitesi'nde %53, okutmanların Türkiye'de %62'si kadın iken bunun Marmara Üniversitesi'nde %86 olduğu tespit edilmiştir. Marmara Üniversitesi'nde Türkiye geneline göre öğretim elemanının en yüksek farkın olduğu kadro unvanları sırasıyla; doçent, okutman ve profesör kadrolarına ilişkindir.

Türkiye genelinde, akademik kariyerde başlangıç aşamasına göre ilerleyen basamaklarda kadın oranının azaldığı görülmektedir. Nitekim Türkiye genelinde araştırma görevlilerinin %50'si kadın iken bu oran bir üst unvan olan yardımcı doçentlikte %40'a, bir üst unvanda %35'e ve en üst unvanda %30'a gerilemektedir. Bu durum, Marmara Üniversitesi özelinde mesleğin başlangıç aşaması olan araştırma görevliliğinde %57 olan kadın oranının, yardımcı doçentlikte %49'a düştüğü, fakat doçentlik aşamasında %65'e yükseldiği ve profesörlerde %42 olduğu görülmektedir. Söz konusu oranlar, Türkiye geneline hakim olan ve geçmişte Marmara Üniversitesi için de geçerli olan bu durumun genç kadın akademisyenlerin doçentlik aşamasına geçmeyi başarımları ile son dönemde değiştiği göstermekte, yakın gelecekte profesörler arasında kadın oranının daha da yükselceğinin işaretini de vermektedir.

Marmara Üniversitesi'nde, kadın öğretim elemanlarının en önemli kısmını (%38) araştırma görevlileri oluşturmaktadır. Bunu yardımcı doçent kadrosunda bulunanlar (%20) takip etmektedir. Türkiye genelinde kadın öğretim elemanlarının %10'u profesör iken söz konusu oran Marmara Üniversitesi'nde %17, Türkiye'de kadın öğretim elemanlarının %8'i doçent iken söz konusu oran Marmara Üniversitesi'nde %11, Türkiye genelinde kadın öğretim elemanlarının %21'i yardımcı doçent iken bu oran Marmara Üniversitesi'nde %20, Türkiye genelinde kadın öğretim elemanlarının %35'i araştırma görevlisi iken bu oran Marmara Üniversitesi'nde %38'dir. Profesör kadrosunda bulunan kadın oranının Türkiye ortalamasının üstünde olmasında Marmara Üniversitesi'nin 134 yıllık geçmişi olan bir kurum olmasının önemli

bir payı vardır. Doçent kadrosunda bulunan kadın oranının yüksekliği yakın gelecekte de Marmara Üniversitesi'ndeki profesör oranının Türkiye ortalaması üzerinde kalacağına işaret etmektedir. Araştırma görevlisi oranının Türkiye genelini üstünde olması, gelecekte Marmara Üniversitesi'nde kadın oranında gerileme eğiliminin olmayacağını teminatı olarak kabul edilebilir.

Kadınların Marmara Üniversitesi'nde yönetim kademelerinde bulunmak ve karar alma süreçlerine dahil olmak bakımından durumu incelendiğinde; dekanların %41'inin, müdürlerin %35'inin, dekan yardımcılarının %30'unun, müdür yardımcılarının %61'inin, bölüm başkanlarının %42'sinin, anabilim dalı başkanlarından %40'ının, Üniversite Yönetim Kurulu Üyelerinin ve Üniversite Senatosu'nun %29'unun kadınlardan oluştuğu görülmüştür. Söz konusu oranlar Marmara Üniversitesi'nde üst yönetim kademelerinde ve karar almada kadın akademisyenlerin buldukları orana uygun bir şekilde temsilinin söz konusu olmadığını ortaya koymuştur.

KAYNAKÇA

- Acar, F. (1998). *Türkiye üniversitelerinde kadın öğretim üyeleri*. A. Berktaş Hacımirzaoğlu (Ed.), 75 yılda kadınlar ve erkekler. İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.
- Ecevit, Y. (2008). *İşgücüne katılım ve istihdam*. Türkiye'de toplumsal cinsiyet eşitsizliği: Sorunlar, öncelikler ve çözüm önerileri. İstanbul: TÜSİAD, KAGİDER.
- Özkanlı, Ö. (2010). *Türkiye ve Avustralya'da yükseköğretim kurumlarında üst düzey kadın yöneticilerin durumu*. Ankara Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projesi Kesin Raporu.
- Suğur, S. ve Cangöz, İ. (2016). Üniversite yönetiminde kadınların eksik temsili üzerinde toplumsal cinsiyet ilişkilerinin rolü. *Amme İdaresi Dergisi*, 49(3), 89-115.
- Tan, M. (2008). *Eğitim*. Türkiye'de toplumsal cinsiyet eşitsizliği: Sorunlar, öncelikler ve çözüm önerileri. İstanbul: TÜSİAD, KAGİDER.
- Yenilmez, M. İ. (2016). Women in academia in Turkey: Challenges and opportunities. *Yönetim Bilimleri Dergisi/ Journal of Administrative Sciences*, 14(28), 289-311.
- <http://www.databank.woldbank.org>
- <http://www.tuik.gov.tr>
- Marmara Üniversitesi Personel Daire Başkanlığı

